

Filipino
Ikatlong Markahan
Modyul 2 -Ikalawang Linggo

ELEHIYA SA KAMATAYAN NI KUYA
(Bhutan)

(MGA PANG-URING NAGPAPASIDHI NG DAMDAMIN)

Panimula

Sa araling ito ay makikilala mo ang isa sa mga elehiya ng Kanlurang Asya at kung anong uri ng tula ang elehiya. Paano naiiba ang elehiya sa iba pang akdang kauri nito? Paano nagagamit ang mga angkop na pang-uri sa pagpapasidhi ng damdamin sa elehiya? Ang mga tanong na ito ay masasagot mo habang pinag-aaralan ang araling ito.

MGA PINAKAMAHALAGANG KASANAYANG PAMPAGKATUTO:

F9PB-IIIb-c-51 - Nasusuri ang mga elemento ng elehiya batay sa: tema, mga tauhan, tagpuan, mga mahihiwa-tigang kaugalian o tradisyon, wikang ginamit, pahiwatig o simbolo, damdamin;

F9PD-IIIb-c-50 - Nabibigyang-puna ang nakitang paraan ng pagbigkas ng elehiya o awit;

F9PU-IIIa-53 - Naisusulat ang isang anekdota o liham na nangangaral, isang halimbawang elehiya;

F9WG-IIIb-c-53 -Nagagamit ang mga angkop na pang-uri na nagpapasidhi ng damdamin.

Subukin

Panuto: Basahin at unawain ang bawat katanungan at piliin ang titik ng tamang sagot batay sa hinihingi nito. Isulat ang sagot sa buong papel. Huwag kalimutang isulat ang pangalan, taon at pangkat at bilang ng modyul

1. Ang Elehiya ay isang halimbawa ng tulang_____;
A. pasalaysay B. liriko C.pantigan D. padula
2. Ang tulang “Elehiya sa Kamatayan ni Kuya” ay akdang mula sa _____;
A. Bhutan B. Israel C. Saudi Arabia D.Lebano
3. Sa tulang elehiya, sino ang inaalala o binibigyan ng parangal?
A. taong nagtagumpay C. mga bayani sa bansa
B. taong sumakabilang buhay D. mga bilanggong lumaya
4. Sino ang may salin sa tulang Elehiya sa Kamatayan ni Kuya?
A. Amado V. Hernandez C. Pat V. Villafuerte
B. Manny Ledesma D. Rene O. Villanueva
5. Elemento ng elehiya na naglalahad sa pangkabuoang kaisipan ng tula;
A. tono B. tema C. persona D. simbolismo
- 6.Tumutukoy sa taong kasangkot o nagsasalita sa tula;

A. tono

B. tema

C. persona

D. simbolismo

7. Ito naman ay ang namamayaning damdamin sa loob ng tula;

A. tono

B. tema

C. persona

D. simbolismo

8. Ang makabuluhang salita na nagpapasidhi sa guni-guni ng mga mambabasa;

A. tono

B. tema

C. persona

D. simbolismo

Para sa bilang 9-12.

Walang katapusang pagdarasal
Kasama ng lungkot, luha at pighati
Bilang paggalang sa kanyang kinahinatnan.
Mula sa maraming taon ng paghihirap
Sa pag-aaral at paghahanap ng magpapaaral
Mga mata'y nawalan ng luha, ang lakas ay nawala
O' ano ang naganap
Ang buhay ay saglit na nawala.

9. Anong damdamin ang nais ipahiwatig ng mga symbolismong **lungkot**, **luha** at **pighati**;

A. pagdaramdam

B. pagluluksa

C. paghihinayang

D. pagkapoot

10. Ibigay ang kahulugan sa pahayag na sinalungguhitan sa tula.

A. pinigilan ang pagluha

C. nasira ang mata kaya hindi na makaiyak

B. naubusan na ng luha

D. naging manhid na sa labis na kalungkutan

11. Sa taludtod na "Ang buhay ay saglit na nawala." Ito'y nangangahulugan ng;

A. paglalakbay

B. pagkamatay

C. pagkasakit

D. pagtatago

12. "Mula sa maraming taon ng paghihirap" Saan dito ang pang-uri?

A. mula

B. marami

C. tao

D. paghihirap

13. Anong pangungusap ang nagpapakita ng sidhi ng damdamin?

A. Napakalungkot ng tula na aking napakinggan

B. Mahusay magbasa ng tula ang mga mag-aaral

C. Masaya akong nakipag-usap sa mga mag-aaral

D. Hindi mapigilan ang kanyang katuwaan sa pagkapanalo

14. Sakdal husay ang galing ng mga mag-aaral sa pagbigkas ng tula. Anong damdamin ang nagingibabaw sa pangungusap?

A. pagmamahal

B. pagkainis

C. paghanga

D. pagkadismaya

15. "Ubod ng lakas ang pagbagsak mo sa pintuan". Anong salita ang nagpapasidhi sa pangungusap?

A. ubod

B. lakas

C. pagbagsak

D. pintuan

Aralin

2

ELEHIYA SA KAMATAYAN NI KUYA (*Bhutan*)

(Pang-uri na Nagpapasidhi ng Damdamin)
Uri ng Teksto: Naglalarawan

(Unang Araw)

Alamin

1. Nasusuri ang elemento ng elehiya batay sa tema, tono, persona at simbolismo;
2. Nauunawaan ang nilalaman ng tula at ang kahulugan ng mga salita.
3. Naisa-isa ang damdaming ipinahiwatig sa saknong ng tula.

Balikan

Panuto: Hanapin sa Hanay B ang pamagat sa mga sumusunod na talinghaga sa Hanay A. Isulat ang titik ng iyong sagot.

HANAY A

1. Huwag mong kalimutang ikaw ay isang bangang gawa sa lupa, at ikaw ay nararapat na makisalamuha lamang sa kauri nating banga.
2. Ang nahuhuli ay nauuna, at ang nauuna ay nahuhuli.
3. Sinuman sa inyo ang mawala, hahanapin ko din, kung papaano ko hinanap ang isang ito.
4. Ibigin mo ang iyong kapwa gaya ng pag-ibig mo sa iyong sarili.
5. Nararapat lang na tayo'y magsaya at magdiwang, sapagkat patay na ang kapatid mo, ngunit nabuhay, nawala, ngunit muling natagpuan

HANAY B

- A. Ang Nawawalang Tupa
- B. Ang Mabuting Samaritano
- C. Ang Parabula Tungkol sa May-ari ng Ubasan
- D. Ang Alibughang Anak
- E. Parabula ng Banga

Tuklasin

ANG TAONG PINAHAHALAGAHAN KO: Sumulat ng maikling paglalarawan tungkol sa mahal mo sa buhay na labis mong pinahahalagahan. Sino ang taong ito? Ano ang nagawa niya sa buhay mo para pahalagahan mo siya? Isulat ang kanyang pangalan sa loob ng puso

Mga Nagawa

Mga Nagawa

Basahin at unawain ang kasunod na Elehiya.

Elehiya sa Kamatayan ni Kuya

Bhutan

Isinalin sa Filipino ni Pat V. Villafuerte

Hindi napapanahon!

Sa edad na dalawampu't isa, isinugo ang buhay

Ang kanyang malungkot na paglalakbay na hindi na matanaw

Una sa dami ng aking kilala taglay ang di-mabigkas na pangarap

Di maipakitang pagmamahal

At kahit pagkaraan ng maraming pagsubok

Sa gitna ng nagaganap na usok sa umaga

Maniwala't dili panghihina at pagbagsak!

Ano ang naiwan!

Mga naikwadrang larawang guhit, poster, at larawan

Aklat, talaarawan at iba pa.

Wala nang dapat ipagbunyi

Ang masaklap na pangyayari, nagwakas na

Sa pamamagitan ng luha naglandas ang hangganan, gaya ng paggunita

Ang maamong mukha, ang matamis na tinig, ang halakhak

At ang ligayang di malilimutan.

Walang katapusang pagdarasal
Kasama ng lungkot, luha at pighati
Bilang paggalang sa kaniyang kinahinatnan
Mula sa maraming taon ng paghihirap
Sa pag-aaral at paghahanap ng magpapaaral
Mga mata'y nawalan ng luha, ang lakas ay nawala
O' ano ang naganap
Ang buhay ay saglit na nawala.

Pema, ang immortal na pangalan
Mula sa nilisang tahanan
Walang imahe, walang anino at walang katawan
Ang lahat ay nagluksa, ang burol ay bumaba, ang bukid ay nadaanan ng unos
Malungkot na lumisan ang tag-araw
Kasama ang pagmamahal na inialay
Ang isang anak ng aking ina ay hindi na makikita
Ang masayang panahon ng pangarap.

Suriin / Talakayin

Ang **elehiya** ay isang tulang liriko na naglalarawan ng pagbubulay-bulay o guniguni na nagpapakita ng masidhing damdamin patungkol sa alaala ng isang mahal sa buhay.

May katangian ang elehiya. Ito'y tula ng pananangis, pag-alala at pagpaparangal sa mahal sa buhay na ang himig ay matimpi at mapagmuni-muni at di-masintahin.

MGA ELEMENTO NG ELEHIYA:

1. **Tema-** Ito ay ang pangkabuoang kaisipan ng tula. Ito ay ang kadalasang konkretong kaisipan at pwedeng pagbasehan ang karanasan.
2. **Tauhan/Persona-** Ang taong kasangkot at ang nagsasalita sa tula.
3. **Tagpuan-** Lugar o panahon na pinangyarihan ng tula.
4. **Kaugalian o Tradisyon**
5. **Wika-** Pormal kung ang mga salitang ginamit ay istandard at Impormal kung ang salita ay madalas gamitin sa pang-araw-araw na pag-uusap.
6. **Simbolismo-** Ito ang mga makabuluhang salita na nagpapasidhi sa guni-guni ng mga mambabasa.
7. **Damdamin/Tono-** Ito ang namayaning damdamin sa loob ng tula.

Isaisip

Ang **elehiya** ay tinatawag ding **dalitlumbay**. Isang tulang may dalawang katangiang pagkakakilanlan. **Una**, ito ay isang tula ng pananagis, lalo na sa pag-alala sa isang yumao; **ikalawa**, ang himig nito ay matimpi at mapagmuni-muni. Batay sa uri ng paksa ang elehiya ay higit na personal sa pagpapahayag ng damdamin kaysa ibang estilo ng panulaan.

Isagawa

Gawain 1. Paglinang ng Talasalitaan:

Panuto: Basahin at unawain mo ang mga taludturan ng tula at isulat sa tapat na linya ang kahulugan nito.

1. Sa edad na dalawampu't isa, isinugo ang buhay _____
2. Sa gitna ng nagaganap na usok sa umaga _____
3. Walang katapusang pagdarasal _____
4. Mga mata'y nawalan ng luha _____
5. Malungkot na lumisan ang tag-araw _____

Gawain 2. Antas ng iyong pag-unawa:

Panuto: Sagutin ang mga sumusunod na tanong tungkol sa binasang tula. Isulat sa papel ang sagot.

1. Ano ang gagawin mo kung sakaling mawalan ka ng mahal mo sa buhay?
2. Paano ipinadama ng may-akda ang labis niyang pagdadalamhati sa tula?
3. Bakit mahalaga sa sumulat ng tula ang mga alaalang iniwan ng kanyang kapatid?
4. Kung ikaw ang may-akda paano mo ipadarama ang pagmamahal sa isang tao?
5. Paano mo magagamit sa iyong buhay ang mga aral at mensaheng hatid ng tula?
6. Paano naiiba ang elehiya sa iba pang uri ng tula?
7. Ibigay ang uri ng teksto sa binasang akda.
8. Ibigay ang damdamin na nais ipahiwatig sa simbolong luha, pighati at lungkot
9. Ibigay ang nais ipahiwatig ng bawat saknong ng binsang tula.

	Pahiwatig.....
Unang Saknong	
Ikalawang Saknong	
Ikatlong Saknong	
Ikaapat na Sanong	

Gawain 3. Sagutin ang mga sumusunod batay sa elemento ng elehiya.

Elemento ng Elehiya	ELEHIYA SA KAMATAYAN NI KUYA
Tema:	
Persona/Tauhan:	
Damdamin/Tono:	
Simbolismo:	Hal: aklat -simbolo ng karunungan

Ikalawang Araw)

Alamin

1. Nabibigyang-puna ang nakitang paraan ng pagbigkas ng elehiya o awit;
2. Naihahambing ang elehiya sa ibang akda.

Balikan

Panuto: Muling suriin ang “Elehiya sa Kamatayan ni Kuya” batay sa sumusunod:

1. Uri ng tula:
2. Katangian:
3. Tema:
4. Tono:
5. Persona:

Tuklasin

Basahin at unawain ang isang halimbawang hymno.

Ang mga Dalit kay Maria

Mula sa unang hymno:

Matamis na Virgeng pinaghahandugan,
cami nangangaco naman pong mag-alay
nang isang guirnalda bawat isang araw
at ang magdudulot yaring murang camay.

Coro: Tuhog na bulaclac sadyang salit-salit
sa mahal mong nooy aming icacapit,
lubos ang pag-asa't sa iyo'y pananalig
na tatanggapin mo handog na pag-ibig.

Mula sa ikalawang hymno:

Halina at magsidulog
cay Mariang Ina ni Jesus
at ina ng tanang tinubos
nitong Poong Mananacop;
sintahin nati't igalang
yamang siya'y ating Ina.

Coro: Halina't tayo'y mag-alay
Ng bulaclac cay Maria.

Mula sa "Dalit"

O Mariang sacdal dilag
dalagang lubhang mapalad
tanging pinili sa lahat
nang Dios Haring mataas.

Coro: Itong bulaclac na alay
nang aming pagsintang tunay
palitan mo Virgeng mahal
nang toua sa calangitan.

Suriin / Talakayin

Ang dalit (*dalitsamba*) ay isang maikling awit na pumupuri sa Diyos. Ito ay isang maikling tulang liriko na nilikhang may aliw-iw ng awit subalit hindi ito kinakanta. Kalimitan itong wawaluhing pantig na may dalawa hanggang tatlo o kaya'y apat na taludturang may apat na taludtud bawat isa.

Isagawa

A. Panuto: Subukan mong ihambing ang “Elehiya sa Kamatayan ni Kuya” sa “Ang mga Dalit kay Maria” batay sa sumusunod:

	Elehiya sa Kamatayan ni Kuya	Ang Mga Dalit Kay Maria
Tema		
Persona		
Tono		
Wika		
Paraan ng Pagbigkas		
Mga simbolong ginamit sa tula		

(Ikatlong Araw)

Alamin

1. Nakikilala ang mga salitang naglalarawan;
2. Nagagamit ang mga angkop na pang-uri na nagpapasidhi ng damdamin;
3. Nakabubuo ng sariling pangungusap gamit ang mga pang-uri na nagpapasidhi ng damdamin

Balikan

Panuto: Punan ang patlang upang mabuo ang kaisipang ng talata.

Ang Dalit ay tinatawag din bilang_____. Ito ay isang maikling awit na pumupuri sa _____. Isang uri ng tulang _____ na nilikhang may aliw-iw ng awit. Kalimitan itong may _____ pantig na may dalawa hanggang tatlo o kaya’y apat na _____ na may apat na taludtud bawat isa.

Tuklasin

Panuto: Suriin muli ang unang saknong ng “Elehiya Sa Kamatayan ni Kuya” at pagkatapos ay kunin ang mga salitang naglalarawan at ang salitang inilalarawan.

Hindi napapanahon!

Sa edad na dalawampu’t isa, isinugo ang Bahay

Ang kanyang malungkot na paglalakbay na hindi na matanaw

Una sa dami ng aking kilala taglay ang di-mabigkas na pangarap

Di maipakitang pagmamahal

At kahit pagkaraan ng maraming pagsubok

Sa gitna ng nagaganap na usok sa umaga

Maniwala’t dili panghihina at pagbagsak!

Suriin / Talakayin

Mga Kataga/Pahayag sa Pagpapsidhi ng Damdamin

Sa pagpapahayag ay mahalagang maipakita ang damdaming nais bigyang-diin o pangibabawin upang higit na maipahayag ang kaisipan o bagay na nais na maiparating. Sa ganitong sitwasyon ay mahalagang matutuhan kung paano mapasisidhi ang pagpapahayag ng damdamin sa pamamagitan ng mga kataga o pahayag. Narito ang ilang paraan kung paano maipapahayag ang masidhing damdamin.

1. Sa pamamagitan ng pag-uulit ng pang-uri

Halimbawa:

- A. Magandang-maganda ang tula kung binibigkas ito nang madamdamin.
- B. Malungkot na malungkot ang elehiya na aking binasa.

2. Sa pamamagitan ng paggamit ng panlaping napaka-; nag/mag-an; pagka- at kay-, pinaka; ka-an upang mapasisidhi o maipakita ang pasukdol na katangian ng pang-uri.

Halimbawa:

- A. Napakaganda ng iyong pagbigkas sa tula.
- B. Nagkakainitan ang kanilang debate sa klase.
- C. Pagkalungkot-lungkot ng kanyang tulang binigkas.
- D. Pinakanagustuhan ko ang elehiya sa lahat ng uri ng tulang liriko.
- E. Kapita-pitagan ng mga mag-aaral na tumatangkilik sa sariling panitikan.

3. Sa pamamagitan ng paggamit ng mga salitang gaya ng ubod, hari, sakdal, lubhang, at ng pinagsamang walang at kasing upang mapasidhi o maipakita ang pasukdol na katangian ng pang-uri.

Halimbawa:

- A. Lubhang malungkot ang tao kapag namatayan.
- B. Sakdal husay ang galing ng mga mag-aaral sa pagbigkas ng elehiya.
- C. Walang kasing yaman ang mga Pilipino sa panitikan.

Isagawa

A. Panuto: Punan ng akma ng anyo ng pinasidhing anyo ng salita o pahayag ang patlang upang mabuo ang diwa ng pangungusap.

1. (hanga)_____ ang may-akda na nakabuo sa elehiya na aming pinag-aralan sa linggong ito.
2. (Marami)_____ ng magagandang dahilan upang mahalin ng mga mag-aaral ang panitikang Pilipino.
3. Ang mga Pilipino ay dapat (tapang)_____ upang maipaglaban ang ating bayan.
4. (Mahusay)_____ si Amado V. Hernandez sa mga Pilipinong manunulat.
5. (malungkot)_____ si bunso sa pagpanaw ng kanyang kapatid.

B. Bumuo ng pangungusap na nagsasaad ng matinding damdamin batay sa nakatala sa bawat bilang.

1. Sa pamamagitan ng pag-uulit ng salita.

_____.

2. Sa pamamagitan ng panlaping *pagka-*.

_____.

3. Sa pamamagitan ng paggamit ng salitang *lubhang*.

_____.

4. Sa pamamagitan ng panlaping *napaka-*.

_____.

5. Sa pamamagitan ng pinagsamang *walang* at *kasing*.

_____.

C. Panuto: Sumulat ng sarling pangungusap kaugnay sa damdaming nakatala sa bawat bilang na may kaugnayan sa mga taong iyong pinahahalagahan. Gumamit ng mga pang-uri sa gagawing pagpapasidhi.

1. Pagkatuwa

2. Pagkainis

3. Pagkalungkot

4. Paghanga

5. Pagkasindak

(Ikaapat na Araw)

Alamin

1. Naisusulat ang isang anekdota o liham na nangangaral; isang halimbawang elehiya;
2. Nakasusulat ng sariling elehiya gamit ang mga pang-uring nagpapasidhi ng damdamin.

Balikan

Panuto: Kilalanin at kunin ang mga pang-uri na nagpapasidhi ng damdamin sa loob ng pangungusap.

1. Walang kasing ganda ang ating sariling panitikan.
2. Ang mga tao ngayon ay mahirap na mahirap dahil sa dinaranas na pandemya.
3. Pinakamalungkot ang mga taong namatayan dahil sa Covid-19.
4. Ang buhay ngayon ay lubhang masalimuot dahil sa krisis.
5. Ang kanyang tula ay napakagandang pakinggan.

Karagdagang Gawain

Panuto: Bumuo ng sariling Elehiya tungkol sa mga taong mahal mo sa buhay na pumanaw na. Gawing gabay ang mga pamantayan sa pagbuo nito.

Mga Pamantayan:

1. Gumamit ng isang *short bond paper*.
2. May Pamagat
3. May orihinalidad at akma sa paksa ang binuong elehiya
4. Gumamit ng mga angkop na pang-uri na nagpapasidhi ng damdamin
5. Binubuo ng apat na saknong
6. Gawing masining at malikhain

Tayahin

Panuto: Basahin at unawain ang bawat katanungan at piliin ang titik ng tamang sagot batay sa hinihingi nito. Isulat sa isang buong papel ang sagot. (Huwag kalimutang isulat ang pangalan, taon at pangkat at bilang ng modyul.)

1. Uri ng tulang liriko na nagpapahayag ng damdamin, paggunita at pagpaparangal sa isang nilalang na sumakabilang-buhay;
A. Dalit B. Soneto C. Oda D. elehiya
2. Ang tulang “Elehiya sa Kamatayan ni Kuya” ay akdang mula sa _____;
A. Bhutan B. Israel C. Saudi Arabia D. Lebanon
3. Ang salitang elehiya ay katumbas sa salitang _____;
A. Dalitlumbay B. Dalitbukid C. Dalitpuri D. Dalitsamba
4. Alin sa sumusunod ay hindi katangian ng isang Elehiya?
A. Pananangis B. pagpaparangal C. pagsamba D. pag-alala
5. Ang makabuluhang salita na nagpapasidhi sa guni-guni ng mga mambabasa;
A. tono B. tema C. persona D. simbolismo
6. Elemento ng elehiya na naglalahad sa pangkabuoang kaisipan ng tula;
A. tono B. tema C. persona D. simbolismo
7. Ito naman ay ang namamayaning damdamin sa loob ng tula;
A. tono B. tema C. persona D. simbolismo
8. Tumutukoy sa taong kasangkot o nagsasalita sa tula;
A. tono B. tema C. persona D. simbolismo

Para bilang 9-12.

Hindi napapanahon!

Sa edad na dalawampu't isa, isinugo ang buhay

Ang kanyang malungkot na paglalakbay na hindi na matanaw

Una sa dami ng aking kilala taglay ang di-mabigkas na pangarap

Di maipakitang pagmamahal

At kahit pagkaraan ng maraming pagsubok

Sa gitna ng nagaganap na usok sa umaga

Maniwala't dili panghihina at pagbagsak!

9. Anong damdamin ang nagingibabaw sa una at ikalawang linya ng tula?
A. pagkaasar B. pagkainis C. pagkabigo D. paghihinayang

10. "Sa edad na dalawampu't isa, isinugo ang buhay" Ano ang ibig sabihin sa pahayag na ito?
- A. Maagang pagpanaw C. di mapigilang pagpanaw
B. Nasa edad na para pumanaw D. walang paalam na pumanaw
11. Sa pahayag na **hindi napapanahon**, ito'y nangangahulugang;
- A. masama ang panahon C. wala sa tamang panahon
B. masungit ang panahon D. nagdamdam na panahon
12. "Ang kanyang malungkot na paglalakbay na hindi na matanaw". Saan dito ang pang-uri?
- A. malungkot B. paglalakbay C. hindi na D. matanaw
13. Anong pangungusap ang nagpapakita ng sidhi ng damdamin?
- A. Malungkot ang tula na aking napakinggan.
B. Mahusay magbasa ng tula ang mga mag-aaral.
C. Hindi mapigilan ang kanyang katuwaan sa pagkapanalo.
D. Masayang- masaya akong nakikipag-usap sa mga mag-aaral.
14. Napakalakas ng pagbagsak mo sa mga upuan. Anong salita ang nagpapdishi sa pangungusap?
- A. napakalakas B. upuan C. pagbagsak D. sa mga
15. Walang kasing husay ang galing ng mga mag-aaral sa pagbigkas ng tula. Anong damdamin ang nagingibabaw sa pangungusap?
- A. pagmamahal B. pagkainis C. paghanga D. pagkadismaya

Sanggunian

Panitikang Asyano 9 (Kagamitan ng Mag-aaral sa Filipino)
Pinagyamang Pluma 9